

CAMBODJA

van reizigers voor reizigers

CAMBODJA

De wereld houdt niet op met draaien. Een wereldreiziger is de eerste om dat te beamen. Hoewel men geen inspanningen gespaard heeft om al de gegevens in deze gids uitgebreid te testen en te actualiseren, is het niet uitgesloten dat je ter plaatse vaststelt dat bepaalde gegevens in deze gids toch al opnieuw gewijzigd zijn. Veel adressen en suggesties in de Trotters zijn bovendien wat 'fragiel', juist omdat ze zo sympathiek en verrassend zijn. We zouden het daarom bijzonder op prijs stellen als je ons op de hoogte brengt van eventuele wijzigingen, zodat we de eerstvolgende herdruk op een correcte manier kunnen aanpassen. Dank bij voorbaat. Ons adres:

TROTTER

Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt

Uitgeverij Terra Lannoo
Postbus 97
NL-3990 DB Houten

E-MAIL: TROTTER@LANNOO.BE

WWW.TROTTERCLUB.COM

De prijscategorieën die in de Trottergidsen worden gebruikt, zijn steeds afgestemd op het land. Als je in een goedkoop hotelletje ongeveer € 25 betaalt, behoort een hotel waar je € 75 neertelt uiteraard tot de dure prijsklasse. De uitgever kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten of de gevolgen ervan.

VERTALING Loes Berkhout; 2016 Imago Mediabuilders

REISINFORMATIE VLAANDEREN EN NEDERLAND Wegwijzer, Brugge

OMSLAGONTWERP Studio Jan de Boer / Helga Bontinck

ONTWERP BINNENWERK Imago Mediabuilders

OMSLAGFOTO Lena Serditova / Shutterstock

OORSPRONKELIJKE TITEL Le Routard – Cambodge - Laos

OORSPRONKELIJKE UITGEVER Hachette, Paris

DIRECTEUR VAN DE REEKS EN AUTEUR Philippe Gloaguen

STICHTERS Philippe Gloaguen en Michel Duval

ADJUNCT-REDACTEUREN Benoît Lucchini en Amanda Keravel

REDACTEUREN Olivier Page, Véronique de Chardon, Isabelle Al Subaihi, Anne-Caroline Dumas, André Poncelet, Marie Burin des Rozières, Thierry Brouard, Géraldine Lemauf-Beauvois, Anne Poinot, Mathilde de Boisgrollier, Alain Pallier en Fiona Debrabander

© Hachette (alle rechten voor vertaling, reproductie en bewerking gereserveerd voor alle landen),
Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2017

© Cartografie Hachette Tourisme

WWW.LANNOO.COM

D/2017/45/257 - ISBN 978 94 014 4001 1 - NUR 517

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

INLEIDING	11	Budget	77
VEELGESTELDE VRAGEN	13	Feesten en feestdagen	77
12 TOPERVARINGEN	16	Fooien	79
MENS, MAATSCHAPPIJ, NATUUR EN CULTUUR	25	Fotograferen en filmen	79
Aalmoezen	26	Geldzaken	79
Beroemde personen	26	Gezondheid	80
Bevolking	27	Internetadressen	84
Bijzonder, nietwaar?	28	Klimaat	85
Cultureel erfgoed	29	Noodgevallen	86
Drank	30	Overnachten	86
Economie	31	Postkantoren	87
Geografie	33	Reisliteratuur	87
Geschiedenis	34	Risico's en ergernissen	88
Godsdienst en geloof	48	Taal	89
Humanitaire hulp	51	Telefoon en telecommunicatie	92
Keuken	52	Vervoer	94
Landmijnen	54	Winkelen	97
Media	54	REISPLANNER	98
Mensenrechten	56	PHNOM PENH EN OMGEVING	
Milieu	57		
Sekstoerisme	58	Phnom Penh	103
Werelderfgoed van Unesco	58		
Zeden en gewoonten	58		
REIZEN NAAR CAMBODJA	60		
REIZEN VANUIT CAMBODJA	66		
CAMBODJA PRAKTISCH	73		
ABC van Cambodja	74		
Alvorens te vertrekken	74		

DE KUSTSTREEK

Kep	151
Kampot	157
Sihanoukville (Kompong Som)	168
Koh Rong en Koh Rong Samloem	182
Koh Kong	187

DE TONLÉ SAP EN OMGEVING

DE TONLÉ SAP	195
---------------------------	------------

TEN ZUIDEN VAN DE TONLÉ SAP

Kompong Chhnang	198
-----------------------	-----

TEN WESTEN VAN DE TONLÉ SAP

Battambang	199
------------------	-----

TEN OOSTEN VAN DE TONLÉ SAP

Kompong Thom	208
--------------------	-----

SIEM REAP, ANGKOR EN OMGEVING

Siem Reap	215
Angkor ... nog steeds	245

HET ZUIDOOSTEN

Kompong Cham	281
Kratie	285

REGISTER	295
-----------------------	------------

KAARTEN EN PLATTEGRONDEN

Afstanden tussen de steden	94	Kompong Thom	209
Angkor	256-257	Kratie	287
Angkor Thom	265	Phnom Penh	107
Angkor Wat	260-261	Reisplanner	98
Battambang	201	Siem Reap	217
Cambodja, overzichtskaart	64-65	Sihanoukville-centrum – plattegrond I	171
Kampot	161	Sihanoukville-Otres – plattegrond II	173
Kep	153	Topervaringen	17

INLEIDING

Paradoxaal genoeg kennen de meeste mensen vooral de extremen van **Cambodja**: zowel het grandioze Angkor als de afschuwelijke volkerenmoord en terreur van de Rode Khmer. Inmiddels heerst er rust over het hele land en door de verbetering van de infrastructuur is het mogelijk geworden te ontdekken wat er voorbij het unieke, buitengewoon mooie Angkor nog ligt. De tijd is gekomen om je te laten betoveren door de nog altijd aanwezige magie van het Cambodjaanse platteland. Het landschap, met her en der stadjes en dorpjes, is misschien niet zo indrukwekkend, maar

ongelofelijk authentiek en sfeervol. Regelmatige rijen kokospalmen en palmboomen bakenen het eindeloze tapijt van rijstvelden af. Een paar eenzame heuvels steekt er in de verte bovenuit. Ze vallen een beetje uit de toon, maar er gaat een onbeschrijflijke hypnotiserende kracht van deze aanblik uit. Veel reizigers worden dan ook verliefd op Cambodja en zijn zo innemende bevolking met de aanstekelijke glimlach. Je bent misschien gekomen voor Angkor, maar we verzekeren je dat je terugkeert om de Cambodjanen en hun hele land beter te leren kennen!

Het heiligdom Banteay Srei, ook wel vrouwencitadel genoemd

HET ROYAL PALACE COMPLEX
WORDT OMRINGD DOOR HOGE
MUREN MET WACHTHUISJES.

PHNOM PENH EN OMGEVING

National Museum	135
Tuol Sleng (ofwel Kamp S-21; Museum van de Volkerenmoord)	137
Killing Fields (het vernietigingskamp van Choeung Ek)	143
Phnom Chisor	144

PHNOM PENH

CIRCA 1,6 MILJOEN INWONERS

In de koloniale tijd droeg deze stad de titel 'parel van Zuidoost-Azië'. De Fransen legden er brede boulevards met luxe gebouwen aan, opdat de architecturale pareltjes van de Khmer (pagodes, het koninklijk paleis) nog beter tot hun recht zouden komen. Enkele grote groenzones en boulevards langs de waterkant zorgen tegenwoordig nog voor de nodige zuurstof. Geen luxe in een stad waar de verkeersopstoppingen steeds erger worden. De verfraaiingspolitiek die Sihanouk na de onafhankelijkheid in gang zette, maakte de hoofdstad nog aantrekkelijker.

Natuurlijk heeft de oorlog ook hier zijn sporen nagelaten. Religieuze gebouwen hadden het zwaarst te lijden onder de Rode Khmer. De meeste werden met de grond gelijk gemaakt. Na tien jaar pro-Vietnamees bestuur waarin weinig of niets veranderde, schudt de stad, dankzij de toevloed van buitenlands kapitaal, nu langzaam de nachtmerrie van zich af. Er wordt veel gebouwd en de gebouwen worden steeds hoger. In het noorden van de stad werd het meer Boeng Kak gedempt om tegemoet te komen aan de grote druk van de onroerendgoedsector. Op de grote boulevards, zoals Monivong, staan even lange files als in Bangkok. Per tuk-tuk bezoek je de markten, die je keer op keer verrassen, en het is er even levendig en druk als in een Chinese metropool. Niet ver daarvandaan – de stad is niet zo groot – ontwaart je het silhouet van het koninklijk pa-

leis en de koloniale gevels van de Sisowathkade, een lust voor het oog. Het is een Indochinees Parijs met vele terrasjes waar een kosmopolitische mensenmassa verpozing zoekt.

Bij dageraad of zonsondergang scheppen het zachte licht en de intense kleuren op de oevers van de Mekong en de Tonlé Sap een aparte sfeer, die je volgens sommigen alleen in Indochina vindt. Hoewel een verblijf in de toch enigszins vervuilde stad op den duur vermoeiend kan zijn, is Phnom Penh een hoofdstad van menselijk formaat die een bezock echt waard is.

Een beetje geschiedenis

In de 15de eeuw klonk de officiële naam van de stad erg lyrisch: 'Hoofdstad van de vier armen, gelukzalige minnares van Cambodja, nieuwe Indraprashtra, nobele welgestelde en grens van het koninkrijk! De vier 'armen' zijn de waterlopen die elkaar precies op dit punt kruisen en zo een 'X' vormen: de Mekong (die uit Laos komt), de Tonlé Sap (die iets voor Angkor in het enorme gelijknamige meer stroomt), het verlengde van de Mekong en de Bassac (een zijarm).

Pas vanaf 1863, toen koning Norodom onder Frans protectoraat regeerde, begon de stad steeds meer op een hoofdstad te lijken. Gedurende meer dan een eeuw zou de stad dankzij de handel bloeien, tot in 1975 de Rode Khmer de hele stadsbevolking (2,5 miljoen) wegvoerde (zie de rubriek 'Geschiedenis' in het hoofdstuk 'Mens, maatschappij, natuur en cultuur'). Phnom Penh werd een spookstad die zonder enige bescherming overgeleverd werd aan de natuur. Door de revolutionairen in de tang genomen, verloor Phnom Penh niet alleen zijn schatten, maar ook zijn verleden: de archieven verdwenen, de bibliotheken gingen in vlammen op. En wat de Rode Khmer nog heel hadden gelaten, werd later door het Vietnamese leger vernietigd. Door de komst van de blauwhelmen en de ngo's begon echter weer een frisse wind door de gehavende stad te waaien, die tot dan toe tussen de spertijden en de onophoudelijke stroomonderbrekingen door probeerde te overleven. Het vertrek van de UNTAC in 1993 zette dan ook een zware domper op de economie van de hoofdstad. Het leven in de stad verliep de laatste jaren niet zonder horten of stoten: aanslagen, gijzelingen, gewelddadige betogingen enzovoort. Die waren het gevolg van de machtsstrijd tussen de verschillende regeringspartijen. Toch is sinds de stopzetting van de gevechten en de uiteindelijke capitulatie van de laatste Rode Khmerverzetstrijders (1998) de hoop van de bevolking op een definitieve vrede groter dan ooit. En dat optimisme werkt aanstekelijk.

WIST JE DIT?

MEVROUW PENH | Een zekere mevrouw Penh zou de stad haar naam hebben gegeven. Volgens een mooie legende zou deze dame in de stam van een boom die op de Mekong dreef, vier bronzen beelden hebben ontdekt. Om haar schat in veiligheid te brengen, trok ze een stenen heuvel op, de Phnom (Khmer voor 'heuvel'), waarop ze een stoepa liet bouwen. Rond de 15de eeuw verhuisden de Khmerkoningen hun hof naar het oude vissersdorp Phnom Penh.

AANKOMST EN VERTREK

In de rubriek 'Budget' onder 'Cambodja praktisch' vind je de vervoertarieven.

MET HET VLIEGTUIG

✈ **Internationale luchthaven van Pochentong (buiten plattegrond, via A2):** 8 km ten westen van Phnom Penh, via de Pochentong Blvd

☎ 890 890. Vluchten en naar Vientiane, Bangkok, Hanoi, Ho Chi Minhstad, Hong Kong, Kuala Lumpur, Singapore, Peking, Taipei, Doha, Parijs.

■ **Visumaanvraag bij aankomst en formaliteiten:** vul het visumaanvraagformulier in en doe er een pasfoto en ongeveer \$ 30 (of € 30) in contanten bij (zoek het precieze bedrag op voor vertrek). Er is in principe een werkende geldautomaat tegenover het visumkantoor. Ook als je reeds in het bezit van een visum bent, is er nog meer dan voldoende ander papierwerk te doen: aankomst, vertrek, gezondheid en douane.

🏧 **Geld wisselen:** Cambodia Asia Bank (CAB; dag. geopend 6.30-24.00 u), achter de douane (een behoorlijke koers). Er is ook een Western Unionbalie. Je kunt beter wachten met geld pinnen tot je in de stad bent, of de geldautomaten gebruiken ter hoogte van het visumkantoor in de aankomsthal of in de bagagehal.

■ **Andere diensten:** Bureau voor Toerisme (plattegrond en folders), bagagekluisen en postkantoor (mooie postzegels).

Vervoer naar het centrum

Ga naar de officiële loketten aan de uitgang. Je kunt kiezen tussen de tuktuk (bakfiets voor vier personen), handig als je niet al te veel bagage bij je hebt en de stank van het verkeer je niet afschrikt, of taxi's (ook voor vier). Je kunt tussen 5.30-20.30 u ook buslijn 3 nemen (goedkoper dan de tuktuk) naar **Night Market (plattegrond B1, 79)**. Reken op een rit van 1-2 uur afhankelijk van het verkeer.

Binnenlandse vluchten en luchtvaartmaatschappijen

■ **Cambodia Angkor Air:** 206A, Norodom Blvd

☎ 666 67 87 of 88 🌐 cambodiaangkorair.com. Afhankelijk van het seizoen dag. 4-7 verbindingen met Siem Reap. Duur: 45 min.

Internationale vluchten

Zie voor de internationale verbindingen en de gegevens van de luchtvaartmaatschappijen het hoofdstuk 'Reizen vanuit Cambodja' op blz. 66.

MET DE BUS

Er gebeuren veel busongelukken in het land. Reis daarom waar het kan met de *Mekong Express* en *Giant Ibis*. Dit zijn veruit de betrouwbaarste busmaatschappijen en ze bieden het meeste comfort. Voor de andere geldt dat je waar mogelijk 's nachts reizen moet zien te vermijden, want dat is altijd gevaarlijker. Controleer ook de staat waarin de bus verkeert en het gedrag van de buschauffeur. Stap uit en kies voor een andere busmaatschappij als je het niet vertrouwt.

Busmaatschappijen en bestemmingen

🚌 **Mekong Express (plattegrond B1, 2):** Si-sowathkade (op de hoek met Street 102)

☎ 99 933 399 (hotline) of 012 787 839

🌐 catmekongexpress.com. Verbindingen met:

- **Siem Reap:** 4 bussen per dag (tussen 7.30-14.25 u). Rit van 6 uur.
- **Sihanoukville:** 5 minibussen per dag (tussen 7.00-17.00 u).
- **Battambang:** 6 minibussen per dag (tussen 5.30-23.30 u).

● Er gaan ook bussen en minibussen naar **Ho Chi Minhstad, Poipet** en **Bangkok**, zie het hoofdstuk 'Reizen vanuit Cambodja' op blz. 66.

🚌 **Giant Ibis (plattegrond B1, 4):** 3, Street 106

☎ 023 999 333 🌐 giantibis.com. Nieuwe comfortabele bussen en stipt op tijd (zorg dus dat je op tijd bent!).

- **Siem Reap:** 4 ritten per dag (3 's ochtends en 1 laat op de avond). Rit van 5 uur.
- **Sihanoukville:** 3 bussen per dag (tussen 8.00-12.30 u). Rit van 4 uur.
- **Kampot:** 2 ritten per dag, 1 's ochtends, de andere aan het begin van de middag. Rit van 5 uur.

- Nuttige adressen**
- 1** Bureau voor Toerisme
- 1** Busstation bij de centrale markt (busmaatschappij Sorya)
- 2** Mekong Express
- 3** Capitol Tours
- 4** Giant Ibis
- 5** Bike Shop Red Raid
- 7** Angkor Motorcycles
- 8** ANZ Royal Bank en Western Union
- 9** Cathay United Bank, Cambodia Asia Bank en Western Union
- 13** Friends Travel & Tours en drogisterij U-Care
- 14** General Department of Immigration
- 15** Seeing Hands Massage Center
- 17** Naga Clinic (noodgevallen 24 u) en Pharmalink
- 18** Royal Phnom Penh Hospital
- 19** Ziekenhuis Calmette
- 20** International SOS
- 21** Apotheek bij het station
- 23** Apsara Tours
- 25** KU Travel
- 26** Carnets d'Asie
- 27** Monument Books
- 28** Meta House
- 31** Institut Pasteur
- Slapen**
- 36** Camory Backpackers
- 37** One Stop Hostel
- 38** La Librairie
- 39** Villa Samnang
- 41** Cara Hotel
- 42** Raffles Hotel Le Royal
- 43** Terrace on 95
- 44** Cozyna Hotel en Bougainvillier Hotel
- 45** Blue Lime en Okay Boutique Hotel
- 46** Amanjaya Pancam Hotel
- 47** The Billabong Hotel
- 50** Blue Dog Guesthouse
- 51** Top Banana
- 54** The 252
- 55** The Pavilion
- 57** Lucky Guesthouse II
- 58** Tattoo Guesthouse en Narin Guesthouse
- 59** Burlly Guesthouse
- 61** Star Wood Inn
- 62** Europe Guesthouse
- 63** Villa Langka
- 64** Hotel-restaurant Cyclo
- 65** Mystères & Mékong
- 66** Kha Vi Guest House, Lazy Gecko Café & Guesthouse, Okay Guest House en Number 9 Hotel
- 68** Salita Hotel
- 69** La Maison d'Ambre
- 81** Tea House Hotel
- Eten**
- 9** Khmer Saravan
- 70** Friends
- 71** Romdeng
- 72** Le Lotus Blanc
- 73** Sugar & Spice Café
- 74** Sam Doo Restaurant
- 75** Chez Mama
- 76** Orussey Restaurant
- 77** Tea Club Café Restaurant
- 78** Food Center in het winkelcentrum Sorya
- 79** Night Market
- 80** Chez la Belle-Mère (Mother in Law House)
- 82** On The Corner en Chiang Mai Riverside
- 83** Piccola Italia Da Luigi
- 84** Open Wine
- 85** Frizz en The Shop
- 86** Pop Café en FCC
- 87** Pho de Paris
- 88** TomYum Kung en Khmer Surin
- 89** Comme à la Maison
- 90** Chez Gaston
- 91** Le Saint-Georges
- 92** Malis
- 93** Restaurants aan de overkant van de Tonlé Sap (Kado en Heng Lay)
- 95** The Blue Pumpkin
- 96** ARTillery
- 97** Tepui at Chinese House
- 110** Flavors of India
- 111** Mok Mony
- Ontbijten, gebak of een ijsje eten**
- 9** Khmer Saravan
- 85** The Shop
- 89** Comme à la Maison
- 94** La Pâtisserie
- 95** The Blue Pumpkin
- 98** Brown Coffee and Bakery
- 99** L'Irrésistible Coffee
- 102** Java Café
- 107** Bonbon
- Iets drinken, uitgaan, dansen**
- 8** La Croisette
- 28** Meta House
- 36** Mekong River en River House Lounge
- 41** Doors
- 44** The Riverside Bistro
- 46** K-West Café
- 53** Duplex
- 82** Grand Mekong Hotel
- 86** Bar van het FCC
- 95** The Quay Boutique Hotel
- 100** Le Bouchon
- 101** Dodo Rhum House
- 103** Pontoon
- 104** The Groove Music Lounge
- 106** Absinthe Bar
- Voorstellingen**
- 160** Sovanna Phum
- Winkelen**
- 70** Friends' n' Stuff
- 85** Couleurs d'Asie, Waterlily en Bliss
- 150** Sentosa Silk
- 151** Tabitha
- 152** Village Works
- 154** Hanuman
- 155** Ambre

PHNOM PENH

gerechten. Royale soepen. Het gevogelte wordt op Aziatische wijze in zijn geheel door de gehaktmolen gedraaid en met bot en al opgediend. Wie dat niet gewend is, gelieve zich ervan te onthouden. **Heng Lay** (☎ 430 888), bijna ertegenover, geniet een stevige reputatie, ook al lijkt het op een grote loods. Kies wel een tafeltje dat voldoende ver van het podium ligt, anders kun je jezelf niet verstaan.

ONTBIJTEN, GEBAK OF EEN IJSJE ETEN

☎ **L'Irrésistible Coffee** (buiten plattegrond, via A3, 99): 174, Street 454, op een steenworp van de Russische markt (☎ 092 906 097. Geopend di.-zo. 7.30-18.30 u. Wifi. Een minuscule, gezellige theesalon van twee verdiepingen, opgezet door de Franse ngo *Action Cambodge Handicap* (W action-cambodge-handicap.org), die mensen die geestelijk gehandicapt zijn een plaats in de samenleving gunt. Uitstekende plek voor het ontbijt of een tussendoortje. Zelfgemaakte taarten, koffie of heerlijke thee en zelfgemaakte jam van alle soorten fruit (nou ja, bijna alle en ze worden ook ter plaatse verkocht). Verder eieren, muesli, vers fruit enzovoort. Veel vrijwilligers. Perfect adres voor of na een bezoek aan de naburige Russische markt.

☎ **Java Café** (plattegrond B3, 102): 56, *Sihanouk Blvd* (☎ 023 987 420 en 012 833 512) (W javacambodia.com). Dag. geopend 7.00-22.00 u. Wifi. Dit café, dat zich op een onpraktische plek (midden in een waanzinnig drukke straat) bevindt en kunstgalerie, bar en restaurant ineen is, heeft in elk geval een terras met planten (neem de trap rechts van het gebouw), waar je veel gezelliger zit dan in de eetzaal op de begane grond. Voor een lekker ontbijt, een lichte lunchsnack of een lekker tussendoortje later op de middag zit je goed op deze tamelijk artistieke plek. Dit café ondersteunt de actie van *ChildSafe*.

☎ **La Pâtisserie** (plattegrond A2, 94): 9A, Street 178 (☎ 077 960 504. Geopend ma.-za. 7.00-19.00 u en zo. 9.00-17.00 u. Christophe, een jonge ambachtsman, bakt stokbroden, kofiebroodjes met roomboter en taart. Ontbijt- en

lunchformules (belegde broodjes), opgediend in een eetzaaltje achter in de met traiteur **Le Vôte** (☎ 092 638 683) gedeelde ruimte. Paté, kaas ... ideaal voor een picknick.

☎ ☎ **Brown Coffee and Bakery** (plattegrond B2, en A2-3, 98): respectievelijk 1, Street 98 (en *Sisowathkade*, naast *KFC*), 17, Street 214 (en *Monivong*) en op de hoek van Street 51 en 302. Dag. geopend 6.30-20.00 u of 21.00 u. Wifi. Deze keten staat bekend om zijn lekkere espresso en andere soorten koffie die op alle mogelijke manieren worden klaargemaakt. Duur, maar uitstekende kwaliteit. Verder taartjes en bagels voor een heel redelijk bedrag en smoothies, vers geperst vruchtensap, salades, belegde broodjes enzovoort. Jonge klandizie die zich al surfend op het internet verpoost.

☎ **Nog een paar goede adresjes voor het ontbijt: Comme à la Maison** (plattegrond A3, 89), **The Blue Pumpkin** (plattegrond B2, 95), **The Shop** (plattegrond B2-3, 85) of **Khmer Saravan** (plattegrond B2, 9). Zie 'Eten'.

☎ ☎ **Bonbon** (plattegrond A2, 107): 38, Street 63 (☎ 012 823 500. Tegenover de *Sorya Market*. Dag. geopend 12.00-21.00 u. Wifi. Midden in de favoriete wijk van de rijke jeugd vind je een van de beste ijssalons van de stad. De jonge Franse uitbater is opgeleid door banketbakker *Lenôtre* (en dat wil heel wat zeggen!). Zelfgemaakt ijs in minstens 28 smaken (waaronder groene thee, zuurzak, macadamia, kiwi). Proef het ijs met doeriansmaak ... verrukkelijk. Verder keuze uit vers geperst vruchtensap, milkshakes, pannenkoeken, taartjes en vooral een heleboel grappige ijscoupees voor kinderen. Heerlijke koffie ook.

IETS DRINKEN, UITGAAN, DANSEN

Wie een typisch drankje wil proberen, koopt het best een **teukolok bij de vele honderden verkoopsters** langs de straat (kijk bij 'Drank' in het onderdeel 'Mens, maatschappij, natuur en cultuur'), vooral ten zuiden van de centrale markt, tussen de *Monivong* en *Norodom Blvds*, de weg langs de *Sisowathkade*, aan de rand van de parken en groenzones enzovoort.

Richting de Sisowathkade en het koninklijk paleis

Bar van het FCC (plattegrond B2, 86):

kijk bij 'Eten'. Dag. geopend, 16.00-23.00 u. Happy hours (17.00-19.00 u). Wifi. Een betere ligging kun je nauwelijks bedenken; het terras kijkt aan de ene kant uit op de rivier, aan de andere op het koninklijk paleis. Nestel je in een luie stoel met een mooi uitzicht of aan de bar van de 'F', de beroemde hoefijzervormige bar op de tweede verdieping, en bekijk de artistieke impressies als eerbetoon aan de oorlogscorrespondenten en hun legendarische materiaal (Nikon, Leica ...). Sommigen waren amper los te weken van hun barkrukken. Je krijgt de drankjes niet gratis (je betaalt hier voor de ambiance!). Dan zijn de happy hours bij zonsondergang wel heel welkom (twee drankjes voor de prijs van een). Coole muziek en mooie fototentoonstellingen. Biljart. En als gastartiesten ... muggen!

Le Bouchon (plattegrond B2, 100):

3-4, Street 246 ☎ 077 922 011. Dag. geopend 16.00-1.00 u. Happy hours voor wijn dag. 18.00-20.00 u. Een leuke wijnbar met bakstenen muren en rode wandbekleding met zinken details. Wie in feeststemming is, komt hier op zaterdagavond, want dan drink je martini (de cocktail, niet het merk) voor de halve prijs tijdens de happy hours van 20.00-22.00 u en is het er enorm druk. Keiharde muziek. Menukaart met Franse gerechten en dagschotels. Niet goedkoop, maar helemaal niet verkeerd. Verder kaasplankjes en fijne vleeswaren om samen op te peuzelen.

 De cafés met terras op de Sisowathkade: vooral die gelegen tussen de straten 154 en 108. Dagelijks geopend tot 24.00-1.00 u, soms zelfs later. Overdag kun je er terecht voor een kop koffie en om je e-mail te checken (overal is wifi), wat kippenvleugeltjes, en verder 's avonds om iets te drinken terwijl je bij voorkeur gebruikmaakt van de happy hours, om mensen te bekijken en om ... zelf gezien te worden! Ongeveer het Leidesplein of de Groenplaats van Phnom Penh.

 Grand Mekong Hotel (plattegrond B2, 82): 253, Sisowathkade ☎ 023 220 336. Geopend tot 23.30 u. Op de achtste verdieping

(met lift) ligt Le Sky, een terras vanwaar je een weids uitzicht hebt over de rivier en de groene boulevard. 's Avonds is het er afgeladen vol. Perfect om de zon onder te zien gaan, om een aperitief te drinken en tijdens het happy hour.

 The Quay Boutique Hotel (plattegrond B2, 95): 277, Sisowathkade. Ook hier een fraai terras met uitzicht op de rivier en de drukte op de kade, maar dan de luxe versie.

 Riverside Bistro (plattegrond B2, 44): op de hoek met Street 148. Iedere avond rond 20.00 u speelt er een bandje of zorgt een dj voor muziek. Een klassieker aan de kade, een diepe zaal met een dubbele bar. Een erg hoog plafond met grappige, kitscherige fresco's versierd. Biljart. Wat verderop, op de hoek van Street 144, ligt La Croisette (plattegrond B2, 8), waar de sfeer je uitnodigt tot loungen. Wat meer naar het noorden, Mekong River (plattegrond B1, 36), op de hoek met Street 118. Mooi terras. Hier worden om 13.00, 17.00 en 18.00 u films over de genocide en de landmijnen vertoond (toegangsprijs: \$ 3).

 Dodo Rhum House (plattegrond A2, 101): 42, Street 178 ☎ 012 549 373. Dag. geopend 17.00 u tot laat. Zoals de naam al doet vermoeden, zijn ze hier gespecialiseerd in rumcombinaties. Vooral drankjes en een kleine selectie van gerechten met een knipoog naar het eiland Réunion, waar de jonge en sympathieke eigenaar Remi zeer van gecharmeerd is. Goede muziek. Ontmoetingsplaats voor Franstaligen uit alle windstreken die elkaar aan het einde van de avond wel heel vriendelijk aankijken.

 K-West Café (plattegrond B2, 46): op de hoek van Street 154 ☎ 023 214 747. Geopend tot 24.00 u. Happy hours 17.30-19.30 u. Grote zaal met airco. Smaakvolle, moderne inrichting met een mooie houten vloer, een langgerekte bar en goede achtergrondmuziek. Bezoekers die op iets meer privacy gesteld zijn, nemen plaats in een van de gezellige afgeschermdesithoeken. Het is in feite de bar van het heel chique Amanjaya Hotel, waar je expats en trendy, rijke Cambodjanen kunt aantreffen.

 We staan hier op een beetje heftig kruispunt met een paar interessante zaken. Te begin-

nen bij de **Absinthe Bar (plattegrond A2, 106)**, op de hoek van Street 51 en 174. Het beroemde brouwsel dat al vele artiesten tot waanzin dreef, wordt in allerlei gedaanten geserveerd. Iets verderop (9C, Street 51; ☎ 012 881 181), **Zeppelin**, uitgebaat door een heavy-metalfan met een grote collectie vinyl. Uitstekende dj (vaak de uitbater zelf!). *Good vibes*, zoals dat heet.

🎵 🎧 **Pontoon (plattegrond A2, 103):** 80, Street 172 (en Street 51) ☎ 010 300 400 en 016 779 966 🌐 pontoonclub.com. Toegangs-prijs: circa \$ 6-8 (een standaarddrankje inbegrepen). *Ladies night op wo. (50% korting op sommige drankjes voor 0.30 u)*. Dé nachtclub van Phnom Penh waar je niet omheen kunt. Zelfs geopend aan het begin van de week. Opmerkelijke programmering en evenementen. Er lopen niettemin heel wat prostituees rond en vaak ervoor dat je niet wordt opgelicht. Houd je verstand erbij.

📺 🎧 **River House Lounge (plattegrond B1, 36):** op de hoek met de Street 110, op de 1ste verdieping ☎ 023 212 302 🌐 riverhousecambodia.com. *Dag, geopend 10.00-2.00 u*. Mix van Cambodjaanse en westerse gasten die goed in de slappe was zitten. Boven draaien dj's house en hiphop. Beneden is livemuziek.

Elders

📺 🎵 **Duplex (plattegrond A3, 53):** 3, Street 278 ☎ 098 317 150. *Wifi. Bar dag, geopend, discotheek geopend wo.-za*. Sinds buurman *Equinox* de deuren heeft moet sluiten omdat hij de huur niet meer kon opbrengen, is Duplex de place to be in de straat. De bar wordt uitgebaat door het team van *Pontoon*. Gezellige, met bamboe ingerichte bar. Boven vind je een loungeplek en een discotheek met in het week-end een dj. Je kunt er ook een hapje eten (glam-burgers, risotto, lasagne ...). De sfeer van *Equinox* wordt nog niet geëvenaard, maar dat kan nog komen.

📺 🎵 **The Groove Music Lounge (plattegrond A-B3, 104):** 1C, Street 282 ☎ 023 614 250 🌐 thegroove.asia. *Boven Italiaans restaurant Terrazza. Geopend ma.-za. 18.00-1.00 u. Happy hours 18.00-21.00 u. Concerten*

21.00-0.30 u. Oppericht door drummer en zanger Frenchy 'Ritchie' Boisson en zijn vriend Phil. Ze ontvangen in hun behoorlijk hippe club jazz-, pop-, soul-, salsa- en funkmuzikanten als de twee maten zelf niet spelen, tenminste. Gezellig.

📺 🎵 **Doors (plattegrond A1, 41):** in het Cara Hotel, op de hoek van Street 84 en 47 ☎ 023 430 066. Een groot café-restaurant waar je tapas eet. Gietvloer, fresco's op de muren en een lange bar met aan het einde, achterin, een klein podium. Hippe tent waar je prima iets kunt drinken. Soms valt er livemuziek te beluisteren. Spaanse keuken natuurlijk en weer eens wat anders, maar duur, helemaal omdat je 10% servicekosten bij de rekening moet optellen. Brunch op zondag.

🎵 **Meta House (plattegrond B3, 28):** 37, Sotheaors Blvd, Songkhat Tonle Bassak ☎ 023 224 140 ☎ 010 312 333 🌐 meta-house.com. *Bar geopend di.-zo. 16.00-24.00 u (soms later, afhankelijk van de programmering)*. Duits cultureel centrum dat voorzien is van een heel prettig dakterras. Op donderdag en zaterdag goede concerten. Kijk voor het programma op hun website.

VOORSTELLINGEN

📺 **Sovanna Phum (buiten plattegrond, via A3, 160):** 166, Street 99 en 484 ☎ 012 846 020 en 012 837 056 🌐 sovannaphumtheatre.com. *Ligt afgelegen, dus ga met de tuktuk. Voorstellingen op vr.-za. 19.30 u. Workshops annex demonstraties op ma.-za. Toegangs-prijs: circa \$ 10; korting voor kinderen*. Deze vereniging zet zich in voor de heropleving van de traditionele Khmerkunst. Zo is de redding van het schimmenspel, de 'Sbaek Touch', aan deze club te danken. De voorstellingen integreren meerdere disciplines: klassieke en folkloristische dans, marionetten en khmermuziek. Schitterende marionetten van leer, traditionele maskers en andere spullen te koop.

🥊 **Bokswedstrijden:** Cambodjaans boksen lijkt op Thais boksen en de wedstrijden worden regelmatig georganiseerd in de opnamestudio's van de tv-zenders (vooral TV5 Cambodja en CTN). Als je een wedstrijd wilt bijwonen, kun je dat vragen aan een willekeurige tuktukbestuurder: die weten meestal de dagen en tijden van de gevechten.

WINKELN

SHOPPEN VOOR EEN GOED DOEL

Onderstaande souvenirwinkels verkopen bijna allemaal dezelfde artikelen: allerlei soorten speltjes, tassen, tekeningen, manden en stoffen die door minderbedeelde Cambodjanen met inheemse materialen worden vervaardigd. Een perfecte gelegenheid om een souvenir te kopen waarmee je gelijk een goed doel steunt.

Tabitha (plattegrond B3, 151): 239, Street 51 (op de hoek met Street 360) ☎ 023 721 038 **W** tabitha-cambodia.org. Geopend ma.-za. 8.00-18.00 u. Een Australische christelijke organisatie die zich inzet voor de meest behoeftigen. In hun winkel vind je vooral producten van zijde, reistasjes, stropdassen, opschrijfboekjes enzovoort.

Village Works (plattegrond A3, 152): op het kruispunt van de straten 113 en 330 – achter het Museum van de Volkerenmoord Tuol Sleng (linksaf als je het museum verlaat) ☎ 023 215 732 **W** villageworks.biz. Geopend ma.-za. 8.00-17.00 u. Deze voormalige ngo is omgezet in een privéonderneming die werk verschaft aan dorpsbewoners die (hand)tassen, kistjes, slossen, sierdoekjes en andere gebruiksvoorwerpen maken. Originele ontwerpen en kleuren.

Friends 'n' Stuff (plattegrond B2, 70): dezelfde adresgegevens als het restaurant Friends, zie 'Eten' ☎ mithsamlanh.org. Dag. geopend 11.00-21.00 u. Diverse producten, gemaakt van gerecycled materiaal: tassen, etuis, notitieboekjes, juwelen enzovoort. Trendy en leuk winkeltje.

GEWOON SHOPPEN

In Phnom Penh is de laatste tijd een hele reeks winkels voor binnenhuisinrichting, accessoires en trendy kleren geopend. Vaak worden ze door de ontwerpers zelf uitgebaat. De lokale traditie vormt hun inspiratiebron en ze gebruiken inheemse materialen. De prijzen in deze stijlvolle winkels liggen buiten het bereik van de plaatselijke bevolking, maar toeristen kunnen zich natuurlijk soms wat meer permitteren. In de toeristische **Street 240 (plattegrond B2-3, 85)** zijn veel van

deze winkels te vinden. We noemen er een paar: *Couleurs d'Asie* (op nr. 33), *Waterlily* (op nr. 37), of *Bliss* (op nr. 29, hier vind je ook een wellnessgedeelte). Om je op weg te helpen kun je een kleine maar zeer volledige gids kopen: *Out About*, gepubliceerd door *Cambodia Pocket Guide*. Deze gids bevat ook een gedetailleerde kaart van de centrale markt en de Russische markt.

Hanuman (plattegrond B3, 154): 13B, Street 334 ☎ 023 211 916. Dag. geopend 8.00-18.00 u. Honderden prachtige kunstvoorwerpen verdeeld over drie verdiepingen. De prijzen zijn aan de hoge kant, maar voor sommige voorwerpen heb je dat gewoon over.

Ambre (plattegrond A2, 155): 37, Street 178 ☎ 023 217 935 **W** romydaketh.net. Dag. geopend 10.00-18.00 u. Modehuis. In deze 'kunststraat' wordt de collectie al net zo verfijnd opgesteld als de creaties zelf zijn. De styliste Romyda Keth heeft in Parijs gestudeerd, maar is naar haar vaderland teruggekeerd om aan de plaatselijke snit en materialen haar eigen draai te geven. Fijngevoelige ontvangst.

Sentosa Silk (plattegrond B2, 150): 33, Sothearos Blvd (op de hoek met Street 178) ☎ 023 222 974 of 012 962 911 **W** sentosasilk.com. Dag. geopend 8.00-18.30 u. Grote winkel gespecialiseerd in artikelen van zijde: sjaals, kussens, bedlinnen, tassen, etuis ...

WAT IS ER TE ZIEN?

Wat Preah Keo (Royal Palace en Silver Pagoda; koninklijk paleis en de Zilveren Pagode; plattegrond B2): ingang aan de kant van de Sothearos Blvd. Dag. geopend 8.00-11.00 u en 14.00-17.00 u. Toegangsprijs: circa \$ 6,50 (kaartje geldt voor beide bouwwerken). Een goede raad: zorg dat je er bent zodra het paleis opengaait, want het sluit tussen 11.00-14.00 u en vanaf 9.00 u loopt het snel vol. Rondleiding aan te raden; de gidsen dragen paarse bloezen en een badge. Ze staan bij de ingang. Reken op circa \$ 10, ongeacht de groeps grootte.

Praktische informatie: het paleis kan zonder aankondiging gesloten zijn in verband met officiële ceremoniën. Ook al is het paleis geopend, je komt niet in het gedeelte waar de woonvertrek-

ken van de huidige koning zijn. Onder normale omstandigheden blijft de Zilveren Pagode wel altijd open voor bezoek. Graag fatsoenlijk gekleed gaan: geen shorts (behalve een bermuda tot onder de knie), geen minirokjes en bedekte schouders (neem een kledingstuk met echte mouwen en een ronde hals mee), anders ben je genoodzaakt ter plaatse een T-shirt te kopen (circa \$ 3). Fotograferen in de gebouwen is verboden, met uitzondering van de zaal met de draagstoelen bij de uitgang. Voor het mooiste totaaloverzicht van het enorme paleis kun je het beste bij de kleine kiosk aan de kade gaan staan, aan de andere kant van het grote kruispunt.

Het paleis en de naburige gebouwen

Hoewel het lijkt op een oude pagode in de stijl van de Wat Pra Keo in Bangkok, is het huidige paleis pas aan het begin van de 20ste eeuw gebouwd. De voornaamste gebouwen die je nu kunt zien (uit ongeveer 1913), werden in opdracht van koning Norodom, en later koning Sisowath, door Cambodjaanse en Franse architecten ontworpen. Het geheel is gestoeld op de Khmertraditie en vormt een meesterstuk in elegantie, met diverse, trapsgewijs oplopende daken met gelakte pannen, beeldhouwde gevels, balkons en zuilen, fleurige binnenpleinen en lange galerijen. De totale oppervlakte komt overeen met die van verscheidene huizenblokken en het geheel wordt omringd door hoge gele muren met wachthuisjes voor de bewaking. Een steegje scheidt het paleis van de Zilveren Pagode, die zich aan je linkerhand bevindt als je het enorme plein op loopt (maar daar komen we later op terug).

Er staan diverse interessante boomsoorten in de paleistuin, maar ze zijn misschien niet allemaal zichtbaar. Toch noemen we hier vast de 'bananenboom met honderd trossen', een suikerpalm, de kruipende ranken van een betelpalm, een arekapalm... Een ware bezienswaardigheid is de salaboom: een heilige boom waaronder Boeddha zou zijn geboren. De bladeren zitten helemaal bovenaan en de bloemen ontspruiten uit de stam. Deze bloemen drogen in de zon, vallen op de grond en worden dan door vrouwen verzameld voor kruidenthee (die, naar het schijnt, bevallingen vergemakkelijkt). Grote bolvormige vruchten.

De belangrijkste gebouwen van het paleis

We volgen de nummering van de gebouwen zoals ze vermeld staan op de plattegrond die je bij je toegangskaartje krijgt.

- **De troonzaal (Prasat Tevea Vinichhay, nr 5):** *centraal gelegen binnen de omheining.* Dit mooie gebouw van 100 m lang werd in 1917 opgeleverd. Hier vonden de kroningsplechtigheden plaats. Neem een beetje afstand en bekijk eerst de spits van 60 m hoogte met daarop een Brahma met vier gezichten (zoals in de Bayon van Angkor), die de vier deugden van Boeddha voorstellen en refereren aan het feit dat het boeddhisme en het hindoeïsme al lang naast elkaar bestaan. Als je naar binnen kijkt door de open ramen en deuren, zie je onder een aantal parasols de gouden praaltroon (een voorstelling van de mythische berg Meru), een enorm tapijt van 33 m lengte en een heilige gong. Op het plafond tref je fresco's met taferelen uit de Ramayana die de geschiedenis van de Khmer voorstellen. Aan de ingang staan twee trommels waarmee tijdens droge periodes regen (voorgesteld door kikkers) kon worden afgesmeekt. Helemaal aan het eind kom je bij de koninklijke vertrekken. Vreemd genoeg moesten de koning en de koningin tot één week na de kroning wachten voordat ze in een en dezelfde kamer mochten verkeren! Verschillende paviljoens die grenzen aan de troonzaal kun je helaas niet bezoeken: één is bestemd voor de as van de koningen, één voor het gebed (er staan diverse boeddha's) en één waar Zijne Majesteit kon rusten. Naast het gebouw zie je een platform, waar de koning van zijn olifant kon afstijgen. In alle eenvoud.

- **Het Kemarinpaleis (nr. 7):** *achter de troonzaal, een beetje uit het zicht. Verboden te bezoeken.* Dit is het verblijf dat Sihanouk in de jaren 1930 liet bouwen. In 1966 was De Gaulle er te gast. De Rode Khmer hield hier prins Sihanouk in hechtenis. Als de koninklijke blauwe vlag wappert, is Norodom Sihamoni, de huidige koning, aanwezig.

- **Het Hor Samritvimeanpaviljoen (nr. 8):** *links van de troonzaal.* Op de begane grond is een klein museum ingericht met de traditionele kostuums voor de verschillende wekdagen en voor bepaalde feesten, koninklijke kostuums vol ver-

DE TROONZAAL VAN WAT PREAH KEO